Міні–підручник

ТРИГОНОМЕТРІЯ

Замовляйте безкоштовний каталог видань поштою:
а/с "Книжкова ліга", м. Харків, 61057
тел. (057) 719 98 80
www.torsing.com.ua
З питань оптових поставок звертайтесь за
тел. (057) 717 10 26
тел./факс (057) 719 98 73

ISBN 9789664045152

Зміст

1. Градусна та радіанна міри кутів.
2. Означення тригонометричних функцій
3. Вираження одних тригонометричних функцій через інші.
4. Обернені тригонометричні функції.

Означення тригонометричних функцій гострого кута прямокутного трикутника	$\sin\alpha = \frac{a}{c} = \frac{\text{протилежний катет}}{\text{гіпотенуза}}$; $\cos\alpha = \frac{b}{c} = \frac{\text{прилеглий катет}}{\text{гіпотенуза}}$; $\operatorname{tg}\alpha = \frac{a}{b} = \frac{\text{протилежний катет}}{\text{прилеглий катет}}$; $\operatorname{ctg}\alpha = \frac{b}{a} = \frac{\text{прилеглий катет}}{\text{протилежний катет}}$. 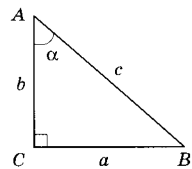
Градусна та радіанна міри кутів	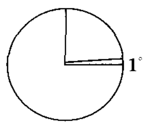 π радіан $= 180^\circ$; $1^\circ = \frac{\pi}{180} \approx 0{,}02$ радіана; 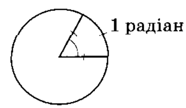 1 радіан — центральний кут, що спирається на дугу, довжина якої дорівнює радіусу; $1^\circ = \frac{1}{90}$ прямого кута; 1 радіан $= \frac{180^\circ}{\pi} \approx 57^\circ$
Таблиця відповідності градусної та радіанної мір кутів	(див. таблицю нижче)
Точки одиничного кола	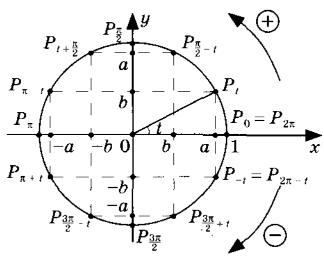 $P_t(a;b)$; $P_{\frac{\pi}{2}-t}(b;a)$; $P_{t+\frac{\pi}{2}}(-b;a)$; $P_{\pi-t}(-a;b)$; $P_{\pi+t}(-a;-b)$; $P_{\frac{3\pi}{2}-t}(-b;-a)$; $P_{\frac{3\pi}{2}+t}(b;-a)$; $P_{-t}(a;-b)$

Таблиця відповідності градусної та радіанної мір кутів

Градусна міра	0°	15°	30°	45°	60°	75°	90°	105°	120°	135°	150°	165°	180°
Радіанна міра	0	$\frac{\pi}{12}$	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{5\pi}{12}$	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{7\pi}{12}$	$\frac{2\pi}{3}$	$\frac{3\pi}{4}$	$\frac{5\pi}{6}$	$\frac{11\pi}{12}$	π

Означення тригонометричних функцій довільного числа

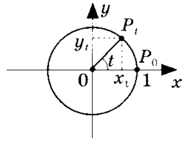

$\sin t = y_t$;
$\cos t = x_t$;
$\operatorname{tg} t = \dfrac{\sin t}{\cos t}$;
$\operatorname{ctg} t = \dfrac{\cos t}{\sin t}$

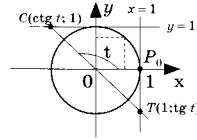

Знаки тригонометричних функцій по чвертях

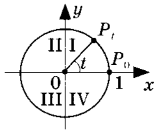

Знаки \ Чверті	I $\left(2\pi k; \frac{\pi}{2}+2\pi k\right)$	II $\left(\frac{\pi}{2}+2\pi k; \pi+2\pi k\right)$	III $\left(\pi+2\pi k; \frac{3\pi}{2}+2\pi k\right)$	IV $\left(\frac{3\pi}{2}+2\pi k; 2\pi+2\pi k\right)$
sin *t*	+	+	−	−
cos *t*	+	−	−	+
tg *t*, ctg *t*	+	−	+	−

Значення тригонометричних функцій деяких кутів

Значення \ Кут	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{2\pi}{3}$	$\frac{3\pi}{4}$	$\frac{5\pi}{6}$	π	$\frac{3\pi}{2}$	2π
	0°	30°	45°	60°	90°	120°	135°	150°	180°	270°	360°
sin *t*	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	-1	0
cos *t*	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	$-\frac{1}{2}$	$-\frac{\sqrt{2}}{2}$	$-\frac{\sqrt{3}}{2}$	-1	0	1
tg *t*	0	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	1	$\sqrt{3}$	не визн.	$-\sqrt{3}$	-1	$-\frac{1}{\sqrt{3}}$	0	не визн.	0
ctg *t*	не визн.	$\sqrt{3}$	1	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	0	$-\frac{1}{\sqrt{3}}$	-1	$-\sqrt{3}$	не визн.	0	не визн.

Парність (непарність) тригонометричних функцій

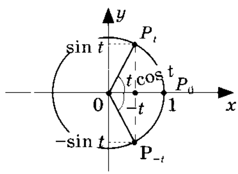

Непарні:
$\sin(-t) = -\sin t$,
$\operatorname{tg}(-t) = -\operatorname{tg} t$,
$\operatorname{ctg}(-t) = -\operatorname{ctg} t$
Парна:
$\cos(-t) = \cos t$

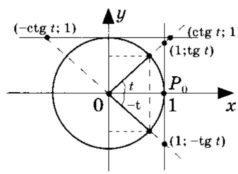

Періодичність тригонометричних функцій

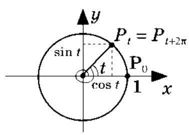

$\sin(t+2\pi) = \sin t$,
$\cos(t+2\pi) = \cos t$,
$\operatorname{tg}(t+\pi) = \operatorname{tg} t$,
$\operatorname{ctg}(t+\pi) = \operatorname{ctg} t$

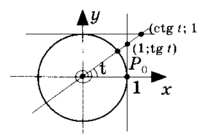

Співвідношення між тригонометричними функціями одного й того ж аргумента

$\sin^2 t + \cos^2 t = 1$; $\operatorname{tg} t = \dfrac{\sin t}{\cos t}$; $\operatorname{ctg} t = \dfrac{\cos t}{\sin t}$;

$\operatorname{tg} t \cdot \operatorname{ctg} t = 1$; $1 + \operatorname{tg}^2 t = \dfrac{1}{\cos^2 t}$; $1 + \operatorname{ctg}^2 t = \dfrac{1}{\sin^2 t}$

Вираження одних тригонометричних функцій через інші

Функція	$\sin t$	$\cos t$	$\operatorname{tg} t$	$\operatorname{ctg} t$
$\sin t$	$\sin t$	$\pm\sqrt{1-\cos^2 t}$	$\dfrac{\operatorname{tg} t}{\pm\sqrt{1+\operatorname{tg}^2 t}}$	$\dfrac{1}{\pm\sqrt{1+\operatorname{ctg}^2 t}}$
$\cos t$	$\pm\sqrt{1-\sin^2 t}$	$\cos t$	$\dfrac{1}{\pm\sqrt{1+\operatorname{tg}^2 t}}$	$\dfrac{\operatorname{ctg} t}{\pm\sqrt{1+\operatorname{ctg}^2 t}}$
$\operatorname{tg} t$	$\dfrac{\sin t}{\pm\sqrt{1-\sin^2 t}}$	$\dfrac{\pm\sqrt{1-\cos^2 t}}{\cos t}$	$\operatorname{tg} t$	$\dfrac{1}{\operatorname{ctg} t}$
$\operatorname{ctg} t$	$\dfrac{\pm\sqrt{1-\sin^2 t}}{\sin t}$	$\dfrac{\cos t}{\pm\sqrt{1-\cos^2 t}}$	$\dfrac{1}{\operatorname{tg} t}$	$\operatorname{ctg} t$

Формули додавання

$$\sin(\alpha\pm\beta)=\sin\alpha\cos\beta\pm\cos\alpha\sin\beta;$$
$$\cos(\alpha\pm\beta)=\cos\alpha\cos\beta\mp\sin\alpha\sin\beta;$$
$$\operatorname{tg}(\alpha\pm\beta)=\frac{\operatorname{tg}\alpha\pm\operatorname{tg}\beta}{1\mp\operatorname{tg}\alpha\operatorname{tg}\beta};\quad \operatorname{ctg}(\alpha\pm\beta)=\frac{\operatorname{tg}\alpha\operatorname{tg}\beta\mp1}{\operatorname{tg}\alpha\pm\operatorname{tg}\beta}$$

Формули подвійного аргументу

$$\sin 2t=2\sin t\cos t;\quad \cos 2t=\cos^2 t-\sin^2 t;$$
$$\operatorname{tg} 2t=\frac{2\operatorname{tg} t}{1-\operatorname{tg}^2 t};\quad \operatorname{ctg} 2t=\frac{1-\operatorname{tg}^2 t}{2\operatorname{tg} t}$$

Формули потрійного аргументу

$$\sin 3t=3\sin t-4\sin^3 t;\quad \cos 3t=4\cos^3 t-3\cos t;$$
$$tg\ 3t=\frac{3\operatorname{tg} t-\operatorname{tg}^3 t}{1-3\operatorname{tg}^2 t};\quad ctg\ 3t=\frac{\operatorname{ctg}^3 t-3\operatorname{ctg} t}{3\operatorname{ctg}^2 t-1}$$

Формули зведення

Аргумент / Функція	Назва функції не змінюється			Назва функції змінюється			
	$-t$	$\pi-t$	$\pi+t$	$\dfrac{\pi}{2}-t$	$\dfrac{\pi}{2}+t$	$\dfrac{3\pi}{2}-t$	$\dfrac{3\pi}{2}+t$
sin	$-\sin t$	$\sin t$	$-\sin t$	$\cos t$	$\cos t$	$-\cos t$	$-\cos t$
cos	$\cos t$	$-\cos t$	$-\cos t$	$\sin t$	$-\sin t$	$-\sin t$	$\sin t$
tg	$-\operatorname{tg} t$	$-\operatorname{tg} t$	$\operatorname{tg} t$	$\operatorname{ctg} t$	$-\operatorname{ctg} t$	$\operatorname{ctg} t$	$-\operatorname{ctg} t$
ctg	$-\operatorname{ctg} t$	$-\operatorname{ctg} t$	$\operatorname{ctg} t$	$\operatorname{tg} t$	$-\operatorname{tg} t$	$\operatorname{tg} t$	$-\operatorname{tg} t$

Формули пониження степеня

$$\sin^2 t=\frac{1-\cos 2t}{2};\quad \cos^2 t=\frac{1+\cos 2t}{2};\quad (\sin t+\cos t)^2=1+\sin 2t;$$
$$1+\cos 2t=2\cos^2 t;\quad 1-\cos 2t=2\sin^2 t;$$
$$\sin t\cos t=\frac{1}{2}\sin 2t$$

Формули половинного кута

$$\sin\frac{t}{2}=\pm\sqrt{\frac{1-\cos t}{2}};\quad \cos\frac{t}{2}=\pm\sqrt{\frac{1+\cos t}{2}};$$
$$\operatorname{tg}\frac{t}{2}=\frac{1-\cos t}{\sin t}=\frac{\sin t}{1+\cos t}=\pm\sqrt{\frac{1-\cos t}{1+\cos t}};$$
$$\operatorname{ctg}\frac{t}{2}=\frac{\sin t}{1-\cos t}=\frac{1+\cos t}{\sin t}=\pm\sqrt{\frac{1+\cos t}{1-\cos t}}$$

Вираження тригонометричних функцій через тангенс половинного кута (універсальна підстановка)	$\sin t=\dfrac{2\operatorname{tg}\frac{t}{2}}{1+\operatorname{tg}^2\frac{t}{2}}$; $\cos t=\dfrac{1-\operatorname{tg}^2\frac{t}{2}}{1+\operatorname{tg}^2\frac{t}{2}}$; $\operatorname{tg} t=\dfrac{2\operatorname{tg}\frac{t}{2}}{1-\operatorname{tg}^2\frac{t}{2}}$; $\operatorname{ctg} t=\dfrac{1-\operatorname{tg}^2\frac{t}{2}}{2\operatorname{tg}\frac{t}{2}}$
Формули перетворення добутку на суму	$\sin\alpha\sin\beta=\frac{1}{2}(\cos(\alpha-\beta)-\cos(\alpha+\beta))$; $\cos\alpha\cos\beta=\frac{1}{2}(\cos(\alpha-\beta)+\cos(\alpha+\beta))$; $\sin\alpha\cos\beta=\frac{1}{2}(\sin(\alpha-\beta)+\sin(\alpha+\beta))$; $\operatorname{tg}\alpha\operatorname{tg}\beta=\dfrac{\operatorname{tg}\alpha+\operatorname{tg}\beta}{\operatorname{ctg}\alpha+\operatorname{ctg}\beta}=-\dfrac{\operatorname{tg}\alpha-\operatorname{tg}\beta}{\operatorname{ctg}\alpha-\operatorname{ctg}\beta}$; $\operatorname{ctg}\alpha\operatorname{ctg}\beta=\dfrac{\operatorname{ctg}\alpha+\operatorname{ctg}\beta}{\operatorname{tg}\alpha+\operatorname{tg}\beta}=-\dfrac{\operatorname{ctg}\alpha-\operatorname{ctg}\beta}{\operatorname{tg}\alpha-\operatorname{tg}\beta}$; $\operatorname{tg}\alpha\operatorname{ctg}\beta=\dfrac{\operatorname{tg}\alpha+\operatorname{ctg}\beta}{\operatorname{ctg}\alpha+\operatorname{tg}\beta}=-\dfrac{\operatorname{tg}\alpha-\operatorname{ctg}\beta}{\operatorname{ctg}\alpha-\operatorname{tg}\beta}$
Формули перетворення суми (різниці) тригонометричних функцій в добуток	$\sin\alpha\pm\sin\beta=2\sin\dfrac{\alpha\pm\beta}{2}\cos\dfrac{\alpha\mp\beta}{2}$; $\cos\alpha+\cos\beta=2\cos\dfrac{\alpha+\beta}{2}\cos\dfrac{\alpha-\beta}{2}$; $\cos\alpha-\cos\beta=-2\sin\dfrac{\alpha+\beta}{2}\sin\dfrac{\alpha-\beta}{2}$; $\operatorname{tg}\alpha\pm\operatorname{tg}\beta=\dfrac{\sin(\alpha\pm\beta)}{\cos\alpha\cos\beta}$; $\operatorname{ctg}\alpha\pm\operatorname{ctg}\beta=\pm\dfrac{\sin(\alpha\pm\beta)}{\sin\alpha\sin\beta}$
Формула додаткового кута	$a\cos x+b\sin x=\sqrt{a^2+b^2}\cos(x-\alpha)$, де $\cos\alpha=\dfrac{a}{\sqrt{a^2+b^2}}$, $\sin\alpha=\dfrac{b}{\sqrt{a^2+b^2}}$, $a^2+b^2\neq 0$ $\cos\alpha+\sin\alpha=\sqrt{2}\sin\left(\dfrac{\pi}{4}+\alpha\right)=\sqrt{2}\cos\left(\dfrac{\pi}{4}-\alpha\right)$; $\cos\alpha-\sin\alpha=\sqrt{2}\cos\left(\dfrac{\pi}{4}+\alpha\right)=\sqrt{2}\sin\left(\dfrac{\pi}{4}-\alpha\right)$
Функція y = sin x, її графік (синусоїда) і властивості	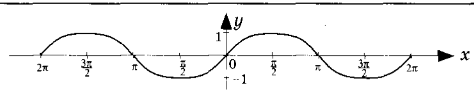 Область визначення — R. Область значень — [−1; 1]. Функція непарна $\sin(-x)=-\sin x$, періодична: $\sin(x+2\pi)=\sin x$. Функція зростає при $x\in\left[-\dfrac{\pi}{2}+2\pi n;\dfrac{\pi}{2}+2\pi n\right]$, $n\in Z$; спадає при $x\in\left[\dfrac{\pi}{2}+2\pi n;\dfrac{3\pi}{2}+2\pi n\right]$, $n\in Z$
Функція y = cos x, її графік (косинусоїда) і властивості	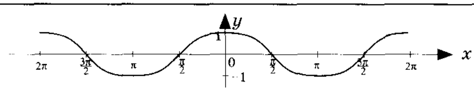 Область визначення — R. Область значень — [−1; 1]. Функція парна $\cos(-x)=\cos x$, періодична: $\cos(x+2\pi)=\cos x$. Функція зростає при $x\in[-\pi+2\pi n;2\pi n]$, $n\in Z$; спадає при $x\in[2\pi n;\pi+2\pi n]$, $n\in Z$

Функція y = tg x, її графік (тангенсоїда) і властивості

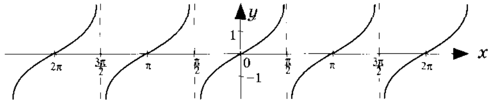

Область визначення — $x \neq \frac{\pi}{2} + \pi n$, $n \in Z$. Область значень — R. Функція непарна $\operatorname{tg}(-x) = -\operatorname{tg} x$, періодична $\operatorname{tg}(x + \pi) = \operatorname{tg} x$. Функція зростає при $x \in \left(-\frac{\pi}{2} + \pi n; \frac{\pi}{2} + \pi n\right)$, $n \in Z$

Функція y = ctg x, її графік (котангенсоїда) і властивості

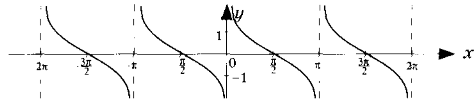

Область визначення: $x \neq \pi n$, $n \in Z$. Область значень − R. Функція непарна $\operatorname{ctg}(-x) = -\operatorname{ctg} x$, періодична $\operatorname{ctg}(x + \pi) = \operatorname{ctg} x$. Функція спадає при $x \in (\pi n; \pi + \pi n)$, $n \in Z$.

Обернені тригонометричні функції

$\arcsin a = t$ означає $\sin t = a$, $-\frac{\pi}{2} \le t \le \frac{\pi}{2}$, $|a| \le 1$.

$\arccos a = t$ означає $\cos t = a$, $0 \le t \le \pi$, $|a| \le 1$.

$\operatorname{arctg} a = t$ означає $\operatorname{tg} t = a$, $-\frac{\pi}{2} < t < \frac{\pi}{2}$, $a \in R$.

$\operatorname{arcctg} a = t$ означає $\operatorname{ctg} t = a$, $0 < t < \pi$, $a \in R$.

Значення обернених тригонометричних функцій деяких чисел

a	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1
$\arcsin a$	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$
$\arccos a$	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{6}$	0

$\arcsin(-a) = -\arcsin a$;

$\arccos(-a) = \pi - \arccos a$

$\arcsin a + \arccos a = \frac{\pi}{2}$

a	0	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	1	$\sqrt{3}$
$\operatorname{arctg} a$	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$
$\operatorname{arcctg} a$	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{6}$

$\operatorname{arctg}(-a) = -\operatorname{arctg} a$;

$\operatorname{arcctg}(-a) = \pi - \operatorname{arcctg} a$

$\operatorname{arctg} a + \operatorname{arctg} a = \frac{\pi}{2}$

Таблиця значень тригонометричних функцій від значень обернених тригонометричних функцій

Значення \ α	$\arcsin x$ $-1 \le x \le 1$	$\arccos x$ $-1 \le x \le 1$	$\operatorname{arctg} x$ $x \in R$	$\operatorname{arcctg} x$ $x \in R$
$\sin \alpha$	x	$\sqrt{1-x^2}$	$\frac{x}{\sqrt{1+x^2}}$	$\frac{1}{\sqrt{1+x^2}}$
$\cos \alpha$	$\sqrt{1-x^2}$	x	$\frac{1}{\sqrt{1+x^2}}$	$\frac{x}{\sqrt{1+x^2}}$

α / Значення	arcsin x, $-1 \le x \le 1$	arccos x, $-1 \le x \le 1$	arctg x, $x \in R$	arcctg x, $x \in R$
tg α	$\frac{x}{\sqrt{1-x^2}}, \lvert x\rvert \ne 1$	$\frac{\sqrt{1-x^2}}{x}, x \ne 0$	x	$\frac{1}{x}, x \ne 0$
ctg α	$\frac{\sqrt{1-x^2}}{x}, x \ne 0$	$\frac{x}{\sqrt{1-x^2}}, \lvert x\rvert \ne 1$	$\frac{1}{x}, x \ne 0$	x

Функція $y = \arcsin x$, її графік і властивості

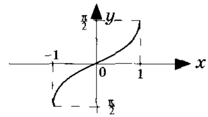

Область визначення — [−1; 1].

Область значень — $\left[-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right]$.

Функція непарна: $\arcsin(-x) = -\arcsin x$.

Функція зростаюча.

Функція $y = \arccos x$, її графік і властивості

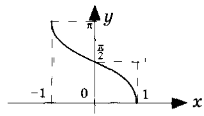

Область визначення — [−1; 1].

Область значень — [0; π].

Функція ні парна, ні непарна.

Функція спадна.

Функція $y = \operatorname{arctg} x$, її графік і властивості

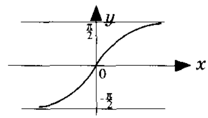

Область визначення — R.

Область значень — $\left(-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right)$.

Функція непарна: $\operatorname{arctg}(-x) = -\operatorname{arctg} x$.

Функція зростаюча.

Функція $y = \operatorname{arcctg} x$, її графік і властивості

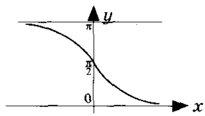

Область визначення — R.

Область значень — (0; π).

Функція ні парна, ні непарна.

Функція спадна.

Рівняння $\sin t = a$

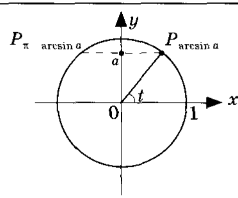

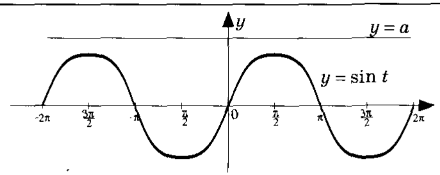

Якщо $|a| > 1$, розв'язків немає.
Якщо $|a| \le 1$, то $t = (-1)^n \arcsin a + \pi n$, $n \in Z$.

Окремі випадки:

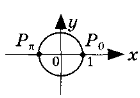

$\sin t = 0$
$t = \pi n, n \in Z$

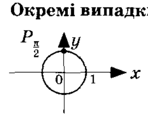

$\sin t = 1$
$t = \frac{\pi}{2} + 2\pi n, n \in Z$

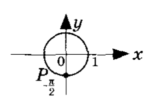

$\sin t = -1$
$t = -\frac{\pi}{2} + 2\pi n, n \in Z$

Рівняння $\cos t = a$

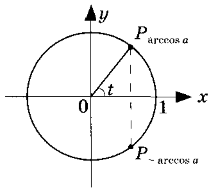

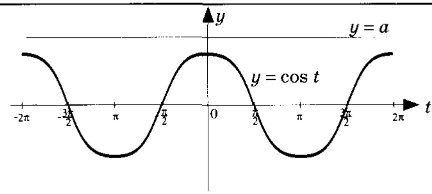

Якщо $|a| > 1$, розв'язків немає.
Якщо $|a| \le 1$, то $t = \pm\arccos a + 2\pi n,\ n \in Z$.

Окремі випадки:

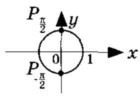

$\cos t = 0$

$t = \frac{\pi}{2} + \pi n,\ n \in Z$

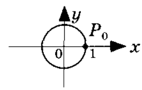

$\cos t = 1$

$t = 2\pi n,\ n \in Z$

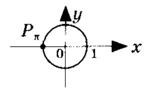

$\cos t = -1$

$t = \pi + 2\pi n,\ n \in Z$

Рівняння $\operatorname{tg} t = a$

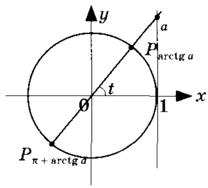

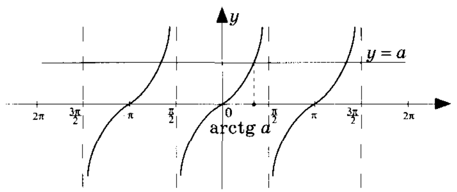

$t = \operatorname{arctg} a + \pi n,\ n \in Z$

Окремий випадок:

$\operatorname{tg} t = 0,\ t = \pi n,\ n \in Z$

Рівняння $\operatorname{ctg} t = a$

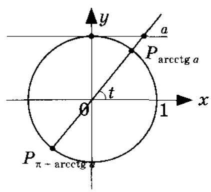

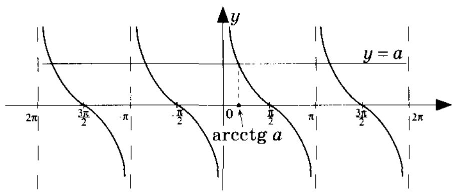

$t = \operatorname{arcctg} a + \pi n,\ n \in Z$

Окремий випадок:

$\operatorname{ctg} t = 0,\ t = \frac{\pi}{2} + \pi n,\ n \in Z$

Рівняння з оберненими тригонометричними функціями

$\arcsin t = a$	$\arccos t = a$	$\operatorname{arctg} t = a$	$\operatorname{arcctg} t = a$
$-\frac{\pi}{2} \le a \le \frac{\pi}{2}$ $t = \sin a$	$0 \le a \le \pi$ $t = \cos a$	$-\frac{\pi}{2} < a < \frac{\pi}{2}$ $t = \operatorname{tg} a$	$0 < a < \pi$ $t = \operatorname{ctg} a$
$\lvert a\rvert > \frac{\pi}{2}$ розв'язків немає	$a < 0$ або $a > \pi$ розв'язків немає	$\lvert a\rvert \ge \frac{\pi}{2}$ розв'язків немає	$a \le 0$ або $a \ge \pi$ розв'язків немає

<table>
<tr>
<td>Нерівності
sin t ≤ a,
sin t ≥ a</td>
<td>
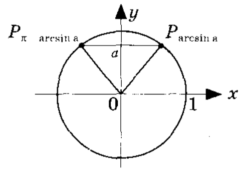

$\sin t \le a$
Якщо $|a| \le 1$, то $-\arcsin a + \pi(2n-1) \le t \le \arcsin a + 2\pi n$, $n \in Z$. Якщо $a \ge 1$, то $t \in R$. Якщо $a < -1$, то розв'язків немає.
$\sin t \ge a$
Якщо $|a| \le 1$, то $\arcsin a + 2\pi n \le t \le -\arcsin a + (2n+1)\pi$, $n \in Z$. Якщо $a > 1$, то розв'язків немає. Якщо $a \le -1$, то $t \in R$.
</td>
</tr>
<tr>
<td>Нерівності
cos t ≤ a,
cos t ≥ a</td>
<td>
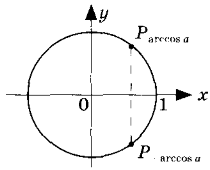

$\cos t \le a$
Якщо $a \ge t$, то $t \in R$.
Якщо $|a| \le 1$, то $\arccos a + 2\pi n \le t \le -\arccos a + 2\pi(n+1)$, $n \in Z$.
Якщо $a < -1$, то розв'язків немає.
$\cos t \ge a$
Якщо $|a| \le 1$, то $-\arccos a + 2\pi n \le t \le \arccos a + 2\pi n$, $n \in Z$.
Якщо $a > 1$, то розв'язків немає.
Якщо $a \le -1$, то $t \in R$.
</td>
</tr>
<tr>
<td>Нерівності
tg t ≤ a,
tg t ≥ a</td>
<td>
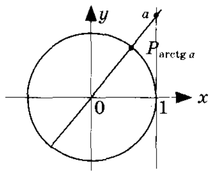

$\operatorname{tg} t \le a$
$-\frac{\pi}{2} + \pi n < t \le \operatorname{arctg} a + \pi n$, $n \in Z$.
$\operatorname{tg} t \ge a$
$\operatorname{arctg} a + \pi n \le t < \frac{\pi}{2} + \pi n$, $n \in Z$.
</td>
</tr>
<tr>
<td>Нерівності
ctg t ≤ a,
ctg t ≥ a</td>
<td>
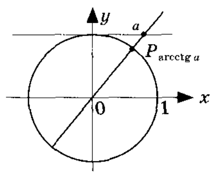

$\operatorname{ctg} t \le a$
$\operatorname{arcctg} a + \pi n \le t < \pi(n+1)$, $n \in Z$.
$\operatorname{ctg} t \ge a$
$\pi n < t \le \operatorname{arcctg} a + \pi n$, $n \in Z$.
</td>
</tr>
<tr>
<td>Нерівності
arcsin t ≥ a,
arcsin t ≤ a</td>
<td>
<table>
<tr><th>a</th><th>$\arcsin t \ge a$</th><th>$\arcsin t \le a$</th></tr>
<tr><td>$|a| < -\frac{\pi}{2}$</td><td>$t \in [-1; 1]$</td><td>немає розв'язків</td></tr>
<tr><td>$a = -\frac{\pi}{2}$</td><td>$t \in [-1; 1]$</td><td>$t = -1$</td></tr>
<tr><td>$|a| < \frac{\pi}{2}$</td><td>$t \in [\sin a; 1]$</td><td>$t \in [-1; \sin a]$</td></tr>
<tr><td>$a = \frac{\pi}{2}$</td><td>$t = 1$</td><td>$t \in [-1; 1]$</td></tr>
<tr><td>$a > \frac{\pi}{2}$</td><td>немає розв'язків</td><td>$t \in [-1; 1]$</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>